

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

2015 dccc 2

RHAN 3

COMISIYNYDD CENEDLAETHAU'R DYFODOL CYMRU

Y Comisiynydd

17 Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

- (1) Sefydlir swydd Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru (y cyfeirir ato yn y Ddeddf hon fel y "Comisiynydd").
- (2) Rhaid i'r Comisiynydd fod yn unigolyn a benodir gan Weinidogion Cymru.
- (3) Cyn gwneud y penodiad o dan is-adran (2), rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori â'r Cynulliad Cenedlaethol drwy ei bwyllgor cyfrifol.
- (4) Mae Atodlen 2 yn gwneud darpariaeth bellach ynghylch y Comisiynydd.

Gwybodaeth Cychwyn

- I1** A. 17 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler **a. 56(2)**
I2 A. 17 mewn grym ar 16.10.2015 gan O.S. 2015/1785, **ergl. 2(e)**

18 Dyletswydd gyffredinol y Comisiynydd

Dyletswydd gyffredinol y Comisiynydd yw—

- (a) hyrwyddo'r egwyddor datblygu cynaliadwy, yn arbennig er mwyn—
  - (i) gweithredu fel gwarchodwr gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion, a

Statws Golwg cyfnod mewn amser fel yr oedd ar 01/04/2021.

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, RHAN 3. (See end of Document for details)

- (ii) annog cyrff cyhoeddus i roi rhagor o ystyriaeth i effaith hirdymor yr hyn a wnânt, a
- (b) at y diben hwnnw i fonitro ac asesu cyflawniad yr amcanion llesiant a osodir gan gyrff cyhoeddus.

Gwybodaeth Cychwyn

- I3** A. 18 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler **a. 56(2)**
- I4** A. 18 mewn grym ar 1.2.2016 gan **O.S. 2016/86, ergl. 2**

Swyddogaethau'r Comisiynydd

19 Swyddogaethau'r Comisiynydd

- (1) Caiff y Comisiynydd, wrth gyflawni dyletswydd gyffredinol y Comisiynydd—
  - (a) darparu cyngor neu gymorth i gorff cyhoeddus (gan gynnwys darparu cyngor ar newid hinsawdd);
  - (b) darparu cyngor i Archwilydd Cyffredinol Cymru ar yr egwyddor datblygu cynaliadwy;
  - (c) darparu cyngor neu gymorth i fwrdd gwasanaethau cyhoeddus ynghylch paratoi ei gynllun llesiant lleol (gweler adran 42);
  - (d) darparu cyngor neu gymorth i unrhyw berson arall y mae'r Comisiynydd yn ystyried ei fod yn cymryd camau (neu'n dymuno cymryd camau) a allai gyfrannu at gyrraedd y nodau llesiant;
  - (e) hybu'r arferion gorau ymhlith cyrff cyhoeddus wrth iddynt gymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy;
  - (f) hyrwyddo ymwybyddiaeth ymysg cyrff cyhoeddus o'r angen i gymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy;
  - (g) annog cyrff cyhoeddus i gydweithio ac i weithio gyda phersonau eraill pe gallai hynny eu cynorthwyo i gyflawni eu hamcanion llesiant;
  - (h) ceisio cyngor gan banel gynghori (gweler adran 26) mewn perthynas ag arfer unrhyw un neu ragor o swyddogaethau'r Comisiynydd.
- (2) Caiff y Comisiynydd ymgymryd â gwaith ymchwil neu astudiaethau eraill mewn perthynas â'r canlynol—
  - (a) i ba raddau y mae'r nodau llesiant a'r dangosyddion cenedlaethol yn gyson â'r egwyddor datblygu cynaliadwy,
  - (b) i ba raddau y mae'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn cael ei hystyried yn y dangosyddion cenedlaethol,
  - (c) yr egwyddor datblygu cynaliadwy ei hun (gan gynnwys sut y cymhwysir yr egwyddor i osod a chyflawni amcanion llesiant), a
  - (d) unrhyw beth sy'n gysylltiedig ag unrhyw un neu ragor o'r pethau hynny sy'n effeithio ar lesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru (neu unrhyw ran o Gymru).
- (3) Nid yw'r cyfeiriadau yn yr adran hon at ddarparu cymorth i gorff cyhoeddus yn cynnwys darparu cymorth ariannol.

Statws Golwg cyfnod mewn amser fel yr oedd ar 01/04/2021.

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, RHAN 3. (See end of Document for details)

Gwybodaeth Cychwyn

- I5** A. 19 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler **a. 56(2)**
I6 A. 19 mewn grym ar 1.2.2016 gan **O.S. 2016/86, ergl. 2**

20 Adolygiadau gan y Comisiynydd

- (1) Caiff y Comisiynydd gynnal adolygiad ynghylch i ba raddau y mae corff cyhoeddus yn diogelu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion drwy ystyried effaith hirdymor y pethau y mae'r corff yn eu gwneud o dan adran 3.
- (2) Wrth gynnal adolygiad, caiff y Comisiynydd adolygu—
  - (a) y camau y mae'r corff wedi eu cymryd neu'n bwriadu eu cymryd er mwyn cyflawni ei amcanion llesiant;
  - (b) i ba raddau y mae'r corff yn cyflawni ei amcanion llesiant;
  - (c) a yw corff wedi gosod amcanion llesiant ac wedi cymryd camau i'w cyflawni yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.
- (3) Wrth gynnal adolygiad, rhaid i'r Comisiynydd roi sylw i unrhyw ymchwiliad o'r corff a gynhelir gan Archwilydd Cyffredinol Cymru o dan adran 15.
- (4) Wrth gynnal adolygiad, caiff y Comisiynydd wneud argymhellion i'r corff cyhoeddus ynghylch—
  - (a) y camau y mae'r corff wedi eu cymryd neu'n bwriadu eu cymryd er mwyn cyflawni ei amcanion llesiant;
  - (b) sut i osod amcanion llesiant a chymryd camau i'w cyflawni yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.
- (5) Caiff y Comisiynydd gynnal un adolygiad o ddau gorff cyhoeddus neu ragor.
- (6) Rhaid i'r Comisiynydd gyhoeddi adroddiad ar adolygiad (gan gynnwys unrhyw argymhellion a wneir) ac anfon copi ohono at Weinidogion Cymru.
- (7) Wrth gynnal adolygiad, caiff y Comisiynydd ei gwneud yn ofynnol i gorff cyhoeddus ddarparu'r wybodaeth honno y mae'r Comisiynydd yn ei hystyried yn berthnasol i'r adolygiad.
- (8) Ond nid yw'n ofynnol i gorff cyhoeddus ddarparu gwybodaeth i'r Comisiynydd os yw'r corff wedi ei wahardd rhag ei darparu yn rhinwedd deddfiad neu unrhyw reol gyfreithiol arall.

Gwybodaeth Cychwyn

- I7** A. 20 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler **a. 56(2)**
I8 A. 20 mewn grym ar 1.2.2016 gan **O.S. 2016/86, ergl. 2**

21 Argymhellion gan y Comisiynydd

- (1) Wrth ddarparu cyngor neu gymorth i Weinidogion Cymru, caiff y Comisiynydd hefyd wneud argymhellion i'r Gweinidogion ynghylch y nodau llesiant neu'r dangosyddion cenedlaethol.

Statws Golwg cyfnod mewn amser fel yr oedd ar 01/04/2021.

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, RHAN 3. (See end of Document for details)

- (2) Os yw'r Comisiynydd yn gwneud argymhellion o dan yr adran hon, rhaid i'r Comisiynydd gyhoeddi'r argymhellion hynny.

Gwybodaeth Cychwyn

- I9** A. 21 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler **a. 56(2)**
I10 A. 21 mewn grym ar 1.2.2016 gan O.S. 2016/86, **ergl. 2**

22 Dyletswydd i ddilyn argymhellion

- (1) Rhaid i gorff cyhoeddus gymryd pob cam rhesymol i ddilyn y ffordd o weithredu a nodir yn yr argymhellion a wneir iddo gan y Comisiynydd o dan adran 20(4) oni bai bod—
- y corff cyhoeddus yn fodlon bod rheswm da iddo beidio â dilyn yr argymhelliad mewn categorïau penodol o achosion neu o gwbl, neu
  - yn penderfynu ar ddull gweithredu amgen mewn perthynas â phwnc yr argymhelliad.
- (2) Caiff Gweinidogion Cymru ddyroddi canllawiau i gyrff cyhoeddus eraill ynghylch sut i ymateb i argymhelliad a wneir gan y Comisiynydd.
- (3) Wrth benderfynu sut i ymateb i argymhelliad o'r fath, rhaid i gorff cyhoeddus ystyried canllawiau o'r fath.
- (4) Rhaid i gorff cyhoeddus gyhoeddi ei ymateb i argymhelliad a wneir gan y Comisiynydd ac os nad yw'r corff yn dilyn argymhelliad, rhaid i'r ymateb gynnwys rheswm y corff dros wneud hynny ac egluro pa gamau gweithredu amgen, os o gwbl, y mae'n bwriadu eu cymryd.

Gwybodaeth Cychwyn

- I11** A. 22 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler **a. 56(2)**
I12 A. 22(1)(4) mewn grym ar 1.2.2016 gan O.S. 2016/86, **ergl. 2**
I13 A. 22(2) mewn grym ar 16.10.2015 gan O.S. 2015/1785, **ergl. 2(f)**
I14 A. 22(3) mewn grym ar 16.10.2015 gan O.S. 2015/1785, **ergl. 2(g)**

23 Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol

- (1) Rhaid i'r Comisiynydd baratoi a chyhoeddi, cyn diwedd pob cyfnod adrodd, adroddiad sy'n cynnwys asesiad y Comisiynydd o'r gwelliannau y dylai cyrff cyhoeddus eu gwneud er mwyn gosod amcanion llesiant, a'u cyflawni, yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.
- (2) Rhaid i adroddiad y Comisiynydd gynnwys, yn benodol, asesiad o sut y dylai cyrff cyhoeddus—
- gwella'r modd o ddiogelu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion, a
  - cymryd mwy o ystyriaeth o effaith hirdymor yr hyn a wnânt.
- (3) Yn yr adran hon ac yn adran 24, y "cyfnod adrodd" yw'r cyfnod—

Statws Golwg cyfnod mewn amser fel yr oedd ar 01/04/2021.

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, RHAN 3. (See end of Document for details)

- (a) sy'n dechrau gyda'r diwrnod ar ôl y diwrnod y cyhoeddir adroddiad tueddiadau tebygol y dyfodol o dan adran 11, a
  - (b) sy'n dod i ben ar y diwrnod cyn y dyddiad sydd flwyddyn union cyn y dyddiad y cynhelir y bleidlais yn yr etholiad cyffredinol nesaf o dan adran 3 o [Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006](#) (p.32).
- (4) Yn ogystal â'r asesiad a grybwyllir yn is-adran (1), rhaid i adroddiad o dan yr adran hon gynnwys y canlynol—
- (a) crynodeb o'r dystiolaeth a gasglodd y Comisiynydd a'r gweithgareddau yr ymgymerodd y Comisiynydd â hwy yn ystod y cyfnod adrodd (gweler adran 24);
  - (b) crynodeb o'r adolygiadau a gynhaliwyd gan y Comisiynydd yn ystod y cyfnod adrodd (gweler adran 20);
  - (c) crynodeb o unrhyw gamau eraill a gymerodd y Comisiynydd yn ystod y cyfnod adrodd wrth arfer swyddogaethau'r Comisiynydd.
- (5) Caiff adroddiad o dan yr adran hon gynnwys—
- (a) adroddiad ar unrhyw waith ymchwil neu astudiaethau eraill yr ymgymerwyd â hwy o dan adran 19(2);
  - (b) unrhyw wybodaeth arall y mae'r Comisiynydd yn ei ystyried yn briodol.
- (6) Rhaid i'r Comisiynydd anfon copi o adroddiad a gyhoeddir o dan yr adran hon at Weinidogion Cymru.
- (7) Rhaid i Weinidogion Cymru osod copi o adroddiad a anfonir atynt o dan is-adran (6) gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.
- (8) Caiff Gweinidogion Cymru ddiwygio'r cyfnod adrodd drwy reoliadau.

Gwybodaeth Cychwyn

I15 A. 23 mewn grym ar 30.4.2015 at ddibenion penodedig, gweler [a. 56\(1\)\(b\)](#)

I16 A. 23 mewn grym ar 1.2.2016 gan [O.S. 2016/86](#), [ergl. 2](#)

24 Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol: gweithgareddau yn ystod y cyfnod adrodd

- (1) Yn ystod cyfnod adrodd (ond cyn i'r adroddiad o dan adran 23 gael ei gyhoeddi) rhaid i'r Comisiynydd ymgynghori â'r canlynol—
- (a) y panel cynghori (gweler adran 26);
  - (b) pob corff cyhoeddus;
  - (c) cynrychiolwyr mudiadau gwirfoddol yng Nghymru;
  - (d) unrhyw berson arall y mae'r Comisiynydd yn ystyried ei fod yn cymryd camau (neu'n dymuno cymryd camau) a allai gyfrannu at gyrraedd y nodau llesiant;
  - (e) cynrychiolwyr personau sy'n preswyllo ym mhob ardal awdurdod lleol yng Nghymru;
  - (f) cynrychiolwyr personau sy'n cynnal busnes yng Nghymru;
  - (g) undebau llafur sy'n cynrychioli gweithwyr yng Nghymru;
  - (h) unrhyw berson arall y mae'r Comisiynydd yn ei ystyried yn briodol er mwyn sicrhau bod buddiannau economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yn cael eu cynrychioli'n llawn.

Statws Golwg cyfnod mewn amser fel yr oedd ar 01/04/2021.

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, RHAN 3. (See end of Document for details)

- (2) Wrth baratoi adroddiad o dan adran 23 rhaid i'r Comisiynydd (yn ogystal ag ystyried unrhyw sylwadau a gyflwynwyd gan bersonau yr ymgynghorwyd â hwy o dan is-adran (1)) ystyried y canlynol—
- (a) pob adroddiad llesiant blynyddol o dan adran 10(10) a gyhoeddwyd yn ystod y cyfnod adrodd;
  - (b) yr adroddiad tueddiadau tebygol y dyfodol a gyhoeddir o dan adran 11 ar y diwrnod cyn i'r cyfnod adrodd ddechrau;
  - (c) adroddiadau perthnasol gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Gwybodaeth Cychwyn

I17 A. 24 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler **a. 56(2)**

I18 A. 24 mewn grym ar 1.2.2016 gan **O.S. 2016/86**, **ergl. 2**

Cydweithio

25 Cydweithio

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys os yw'r Comisiynydd yn bwriadu cynnal adolygiad o gorff o dan adran 20 a'i bod yn ymddangos i'r Comisiynydd bod yr adolygiad hwnnw yn ymwneud â mater sydd yr un fath â phwnc y canlynol, neu'n sylweddol debyg i'r canlynol—
- (a) adolygiad gan Gomisiynydd Plant Cymru o dan adran 72B o **Ddeddf Safonau Gofal 2000** (p.14);
  - (b) adolygiad gan Gomisiynydd Pobl Hŷn Cymru o dan adran 3 o **Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006** (p.30);
  - (c) ymholiad gan Gomisiynydd y Gymraeg o dan adran 7 o **Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011** (mccc 1).
  - [^{F1}(d) ymchwiliad o dan **Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019** (dccc 3) gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (ac mae cyfeiriadau yn yr adran hon at y Comisiynydd arall neu'r Comisiynwyr yn cynnwys yr Ombwdsmon).]
- (2) Caiff y Comisiynydd—
- (a) hysbysu'r Comisiynydd arall am y bwriad i gynnal yr adolygiad, a
  - (b) ymgynghori â'r Comisiynydd arall ynghylch yr adolygiad.
- (3) Caiff y Comisiynwyr—
- (a) cydweithredu;
  - (b) paratoi a chyhoeddi dogfen ar y cyd sydd i'w thrin fel y ddau beth hyn—
    - (i) yr adroddiad ar yr adolygiad sy'n ofynnol gan adran 20(6), a
    - (ii) adroddiad ar yr adolygiad neu'r ymchwiliad y cyfeirir ato yn is-adran (1) o'r adran hon.

Diwygiadau Testunol

F1 A. 25(1)(d) wedi ei fewnosod (23.7.2019) gan **Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019** (anaw 3), a. 77(1), **Atod. 5 para. 5**; O.S. 2019/1096, rhl. 2

Statws Golwg cyfnod mewn amser fel yr oedd ar 01/04/2021.

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, RHAN 3. (See end of Document for details)

Gwybodaeth Cychwyn

- I19** A. 25 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler **a. 56(2)**
I20 A. 25 mewn grym ar 1.2.2016 gan **O.S. 2016/86**, **ergl. 2**

Panel cynghori'r Comisiynydd

26 Panel cynghori

- (1) Sefydlir panel o gynghorwyr (y "panel cynghori") at y diben o ddarparu cyngor i'r Comisiynydd ynghylch arfer swyddogaethau'r Comisiynydd.
- (2) Dyma aelodau'r panel cynghori—
  - (a) Comisiynydd Plant Cymru;
  - (b) Comisiynydd y Gymraeg;
  - (c) Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru;
  - (d) yr aelod staff o fewn Llywodraeth Cymru a ddynodwyd yn Brif Swyddog Meddygol Cymru gan Weinidogion Cymru;
  - (e) cadeirydd Corff Adnoddau Naturiol Cymru neu aelod anweithredol arall o'r corff hwnnw a ddetholir gan y cadeirydd;
  - (f) swyddog o'r corff sy'n cynrychioli undebau llafur yng Nghymru a elwir yn Wales TUC Cymru a enwebir gan y corff hwnnw;
  - (g) cadeirydd, cyfarwyddwr neu swyddog tebyg y caiff Gweinidogion Cymru ei benodi mewn corff sy'n cynrychioli personau sy'n cynnal busnes yng Nghymru;
  - (h) y cyfryw berson arall ag y caiff Gweinidogion Cymru ei benodi.

Gwybodaeth Cychwyn

- I21** A. 26 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler **a. 56(2)**
I22 A. 26 mewn grym ar 16.10.2015 gan **O.S. 2015/1785**, **ergl. 2(h)**

27 Aelodau penodedig

- (1) Cyn penodi aelod o dan adran 26(2)(h) rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori â'r Comisiynydd.
- (2) Mae aelod penodedig yn dal y swydd am gyfnod o ddim llai na 3 blynedd a dim mwy na 5 mlynedd fel y penderfynir gan Weinidogion Cymru.
- (3) Caniateir ailbenodi aelod penodedig unwaith, am gyfnod pellach o ddim llai na 3 blynedd a dim mwy na 5 mlynedd (pa un a yw'r cyfnod hwn yn gyfnod olynol wedi penodiad cyntaf yr aelod ai peidio).
- (4) Caiff Gweinidogion Cymru roi taliad cydnabyddiaeth i aelodau penodedig.
- (5) Caiff aelod penodedig ymddiswyddo o'r panel drwy roi hysbysiad ysgrifenedig o ddim llai na 3 mis i Weinidogion Cymru o fwriad yr aelod i wneud hynny.
- (6) Caiff Gweinidogion Cymru ar ôl ymgynghori â'r Comisiynydd ddiswyddo aelod penodedig os yw'n fodlon bod yr aelod—
  - (a) yn anaddas i barhau i fod yn aelod o'r panel, neu

Statws Golwg cyfnod mewn amser fel yr oedd ar 01/04/2021.

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, RHAN 3. (See end of Document for details)

(b) yn analluog neu'n anfodlon i weithredu fel aelod.

Gwybodaeth Cychwyn

- I23** A. 27 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler **a. 56(2)**
- I24** A. 27 mewn grym ar 16.10.2015 gan O.S. 2015/1785, **ergl. 2(i)**

28 Talu treuliau aelodau'r panel

Caiff Gweinidogion Cymru dalu lwfansau (gan gynnwys lwfansau teithio a chynhaliath) ac arian rhodd i aelodau'r panel cynghori.

Gwybodaeth Cychwyn

- I25** A. 28 ddim mewn grym ar y Cydsyniad Brenhinol, gweler **a. 56(2)**
- I26** A. 28 mewn grym ar 16.10.2015 gan O.S. 2015/1785, **ergl. 2(j)**

Statws

Golwg cyfnod mewn amser fel yr oedd ar 01/04/2021.

Newidiadau i ddeddfwriaeth:

Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, RHAN 3.